

بهمین ماه ۱۴۰۰
شماره مسلسل: ۱۸۰۵۰

تحلیل شاخص‌های بازار کار در فصل بهار ۱۴۰۰

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۰۵۰
کد موضوعی: ۲۷۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: تحلیل شاخص‌های بازار کار در فصل بهار ۱۴۰۰

نام معاونت: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد کلان و مدلسازی)

تهیه و تدوین: مرجان صبوری

مدیر مطالعه: محمدرضا عبداللهی

همکار: فاطمه عزیزخانی

ناظران علمی: سیدعلی روحانی، سیدمهدی بنی‌طبا

واژه‌های کلیدی:

۱. نرخ بیکاری
۲. نرخ مشارکت
۳. جمعیت فعال
۴. جمعیت شاغل
۵. جمعیت بیکار
۶. جریان نیروی کار
۷. کرونا

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۱۱/۱۲

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	۱. تصویر کلی از متغیرهای بازار کار در فصل بهار ۱۴۰۰
۲	۲. جمعیت فعال
۵	۳. وضعیت اشتغال
۵	۳-۱. ترکیب بخشی شاغلان
۹	۳-۲. ترکیب جنسیتی شاغلان
۹	۳-۳. ترکیب سنی شاغلان
۱۰	۳-۴. پوشش بیمه شاغلان
۱۲	۴. وضعیت بیکاری
۱۸	۴-۱. وضعیت استان‌ها
۲۰	۵. تحلیل متغیرهای جریان
۲۰	۵-۱. تحلیل تغییرات بخشی آمارهای جریان
۲۱	۵-۲. تحلیل تغییرات بیمه ای آمارهای جریان
۲۲	۵-۳. تحلیل تغییرات جنسیتی آمارهای جریان
۲۴	جمع‌بندی

تحلیل شاخص‌های بازار کار در فصل بهار ۱۴۰۰

چکیده

با گذشت یک سال از شیوع ویروس کرونا، اولین نشانه‌های ترمیم و بازیابی شرایط بازار کار و خروج از آثار مخرب کرونا را می‌توان در آمار و شاخص‌های بهار ۱۴۰۰ ملاحظه کرد و همین رویداد، می‌تواند امید به استمرار بهبود شرایط بازار کار در ماه‌های پیش رو را افزایش دهد. از جمله این موارد:^۱

- یک واحد درصد کاهش در نرخ بیکاری و ۰/۴ درصد افزایش در نرخ مشارکت،
- رشد دو درصدی جمعیت فعال و بازگشت به روند رشد مثبت،
- رشد مثبت جمعیت فعال تحصیلکرده به دلیل فراهم شدن امکانات کار به صورت غیرحضوری و مبتنی بر فناوری در مشاغل با سطح سواد بالاتر،

- رشد مثبت ۳/۱ درصدی تعداد شاغلان و رشد مثبت ۰/۸ واحد درصدی نسبت اشتغال،
- رشد مثبت ۸ درصدی تعداد شاغلان بخش صنایع و معادن و رشد مثبت ۱/۳ درصدی تعداد شاغلان بخش خدمات،

- رشد مثبت ۴/۶ درصدی جمعیت شاغل مرد البته در کنار رشد منفی ۴/۴ درصدی جمعیت شاغل زن،

- رشد مثبت تعداد شاغلان دارای بیمه ۲/۷ درصد و بدون بیمه ۳/۴ درصد،
- افزایش سرعت کاهش نرخ بیکاری جوانان ۱۵ تا ۲۴ سال،
- افزایش ثبات شغلی در بخش‌های اقتصادی زنان و مردان.

اما علی‌رغم نشانه‌های مثبت فوق، هنوز در این فصل شواهدی از استمرار و تداوم چالش‌های مزمن بازار کار دیده می‌شود که در اثر شوک کرونا تشدید و تعمیق هم شده است، از جمله این موارد:

- ناهمگنی شرایط بازار کار استان‌های کشور،
- رشد منفی جمعیت فعال زنان، کاهش سهم اشتغال زنان در مقایسه با مردان، نوسان بیشتر نرخ بیکاری زنان جوان ۱۸ تا ۳۵ سال در مقایسه با مردان و عدم رغبت زنان در ورود به بازار کار،
- رشد منفی اشتغال جوانان ۲۵ تا ۳۴ سال،
- افزایش نرخ بیکاری افراد با تحصیلات فوق دیپلم و یا لیسانس،
- استمرار آسیب‌پذیری شاغلان فاقد بیمه.

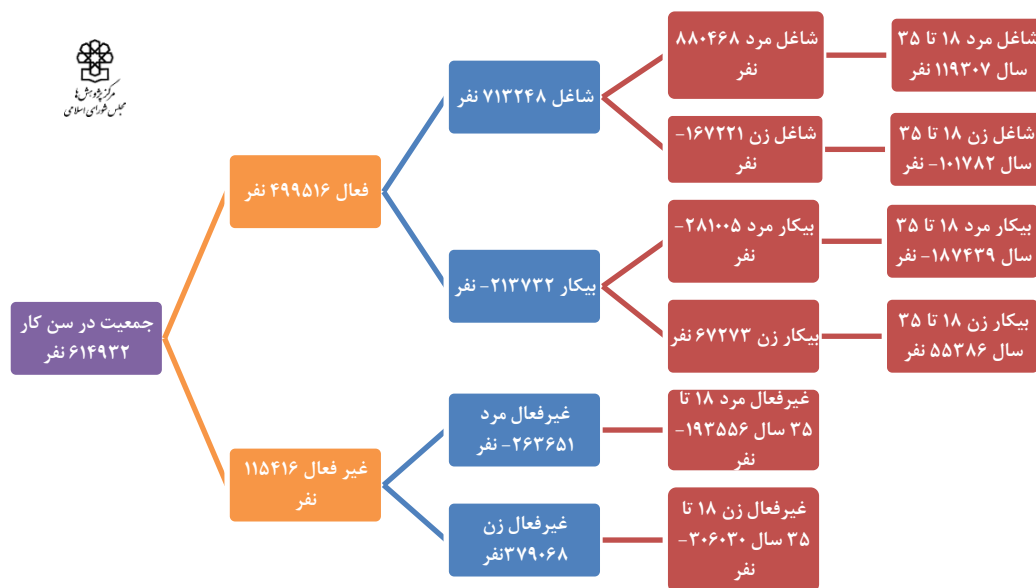
۱. کلیه ارقام رشد در بندهای ذیل نسبت به بهار ۱۳۹۹ بیان شده است.

بدیهی است که بی‌توجهی به رفع هریک از چالش‌های فوق و تداوم آن، می‌تواند دلیلی بر وضعیت نامناسب معیشت خانوار و آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی در سال‌های آتی باشد. لذا ضروری است که رفع این چالش‌ها در دستور کار دولت جدید قرار گیرد البته باید توجه داشت سیاستگذاری در این خصوص مستلزم ثبات اقتصاد کلان و بهبود محیط کسب‌وکار در کنار سیاست‌هایی برای اصلاح نهادهای بازار کار، ایجاد اشتغال برای گروه‌های خاص و سیاست‌های فعال در چارچوبی مشخص و معین است.

۱. تصویر کلی از متغیرهای بازار کار در فصل بهار ۱۴۰۰

در نمودار ۱ تصویری کلی از تغییرات مهم‌ترین متغیرهای بازار کار در فصل بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۹ ارائه شده است.

نمودار ۱. تغییر مهم‌ترین متغیرهای بازار کار در فصل بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۹

مأخذ: محاسبات محقق از داده‌های خام طرح آمارگیری نیروی کار.

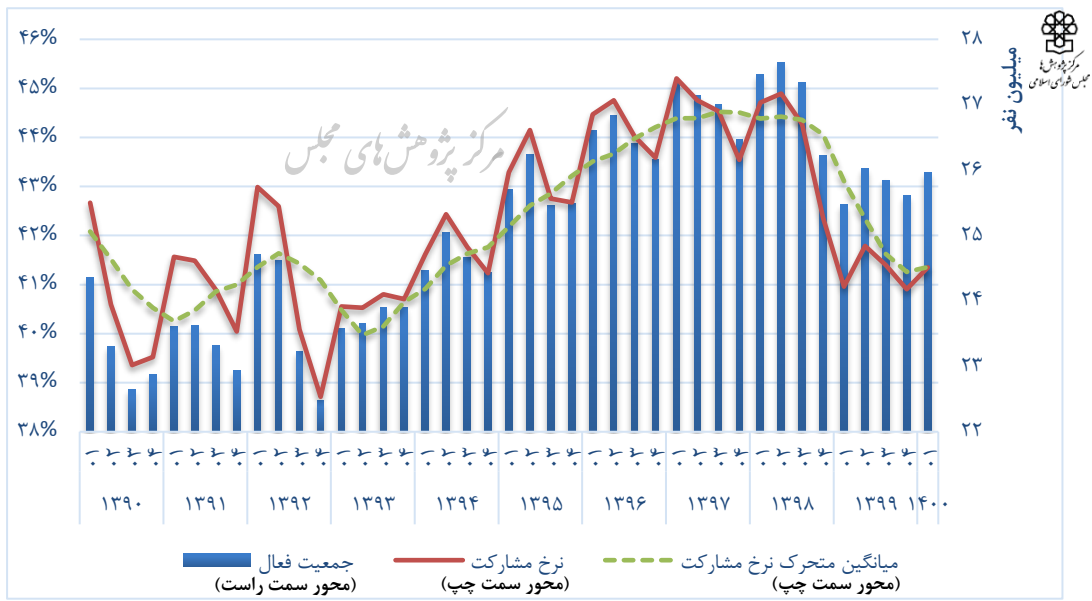
۲. جمعیت فعال

به مجموع جمعیت شاغل و بیکار جمعیت فعال گفته می‌شود. هرچه جمعیت فعال در یک اقتصاد بیشتر باشد، نیروی کار آماده برای فعالیت بیشتر است. روند جمعیت فعال در دهه ۱۳۹۰ به‌طور کلی صعودی بوده است، اما با گسترش همه‌گیری کرونا، اولین کاهش جمعیت فعال پس از رکود سال ۱۳۹۳ در زمستان ۱۳۹۸ رخ داد و این کاهش در تمام طول سال ۱۳۹۹ ادامه داشت، تا اینکه در بهار ۱۴۰۰

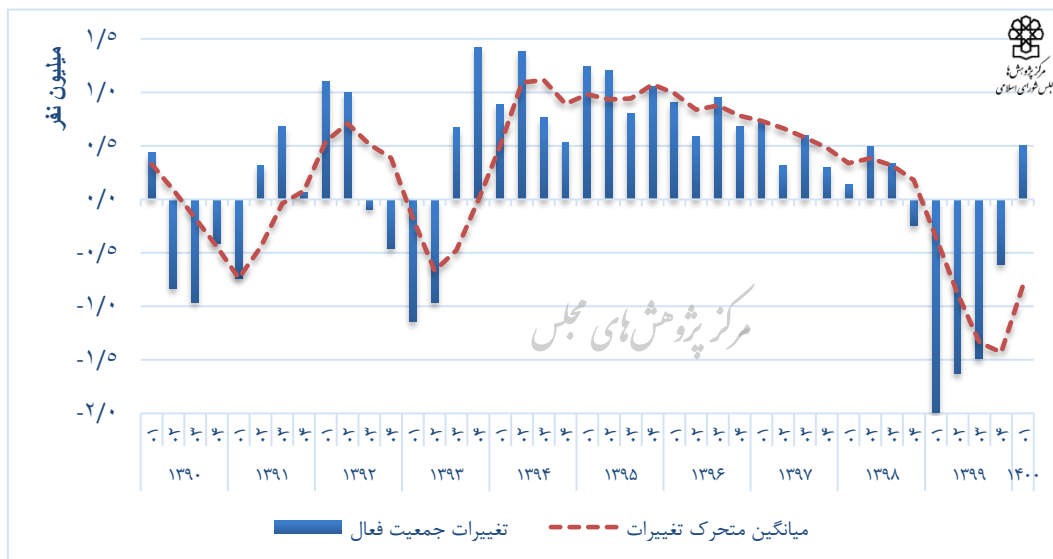
مجدداً جمعیت فعال رشد مثبت را نسبت به بهار ۱۳۹۹ تجربه کرد. نمودارهای زیر رشد ۲ درصدی جمعیت فعال را نشان می‌دهد. جمعیت فعال در بهار ۱۴۰۰ به سطح تقریبی ۲۶ میلیون و نرخ مشارکت با ۰/۴ واحد درصد افزایش به عدد ۴۱/۴ درصد رسیده است.

نمودار ۲. جمعیت فعال و نرخ مشارکت کشور

مأخذ: همان.

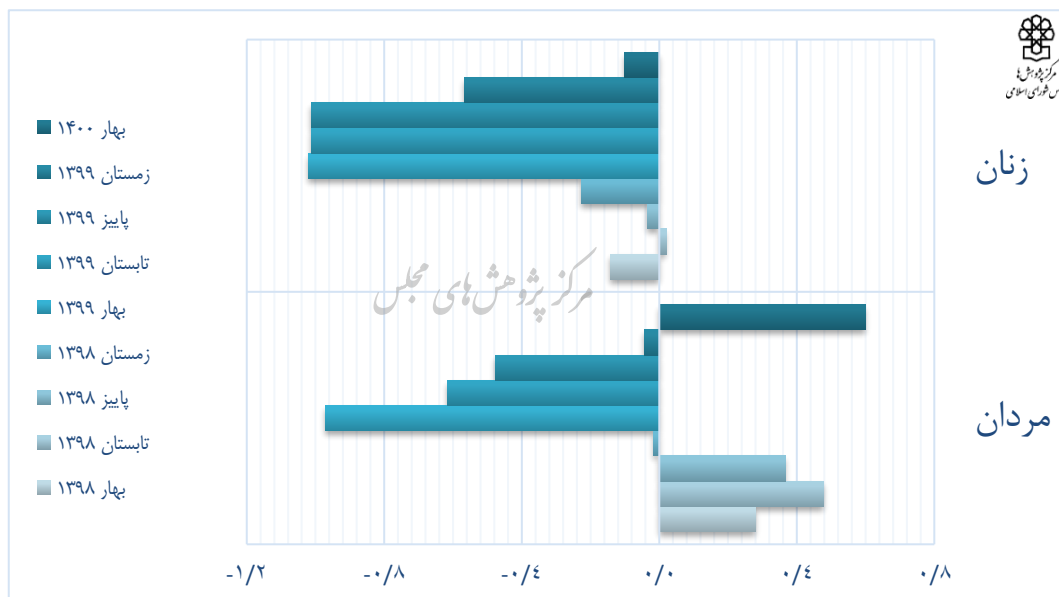
نمودار ۳. تغییرات جمعیت فعال نسبت به فصل مشابه سال قبل

مأخذ: همان.

شواهد نشان می‌دهد که با شیوع کرونا، زنان در بازار کار با شدت بیشتری نسبت به مردان آسیب دیده‌اند. به طوری که در طول سال ۱۳۹۹ که جمعیت فعال در کل سال رشد منفی داشته است، جمعیت فعال زنان بیشتر از مردان رشد منفی تجربه کرده است. در بهار ۱۴۰۰ نیز با وجود رشد ۲ درصدی کل جمعیت فعال، همچنان جمعیت فعال زنان رشد منفی ۰/۰۲ درصدی داراست. تعداد کمتر جمعیت فعال زنان نسبت به مردان، در ایران قابل توجه است، اما کاهش شدید و مداوم آنها می‌تواند آسیب قابل توجه به بازار کار زنان تلقی شود. بنابراین، لازم است تمهیداتی جهت جلوگیری از ادامه این روند، مد نظر قرار گرفته و اعمال شود.

نمودار ۴. تغییرات جمعیت فعال به تفکیک جنسیت نسبت به فصل مشابه سال قبل (میلیون نفر)

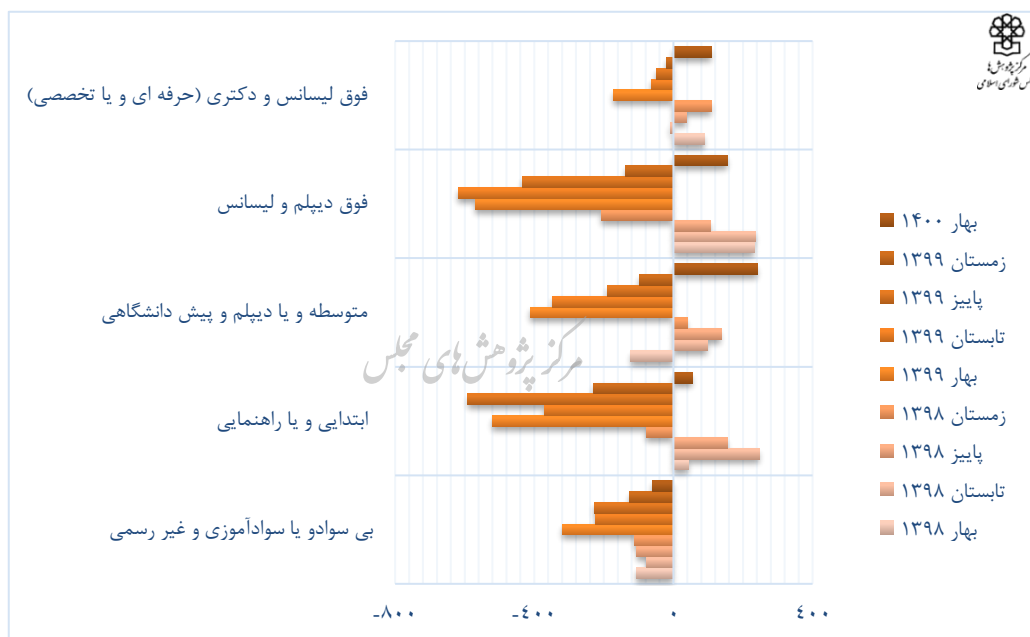

مأخذ: همان.

با شیوع کرونا جمعیت فعال با هر مدرک تحصیلی رشد منفی را تجربه کرد، اما با فراهم شدن امکانات کار به صورت غیرحضوری و مبتنی بر فناوری در مشاغلی که از سطح سواد بالاتری برخوردار هستند، به تدریج افت جمعیت فعال تحصیل کرده کمتر شده است. آمار و اطلاعات بهار ۱۴۰۰ نشان می‌دهد که صرفاً جمعیت فعال بی‌سواد و یا سوادآموزی و غیررسمی دارای رشد منفی هستند. این امر نشان می‌دهد که برای ورود اقشار بدون تحصیلات به بازار کار نیز باید راهکاری اندیشید.

نمودار ۵. تغییرات جمعیت فعال به تفکیک مقاطع تحصیلی (هزار نفر)

مأخذ: همان.

۳. وضعیت اشتغال

وضعیت بازار کار در بهار ۱۴۰۰، نمایانگر بهبود آن نسبت به بهار ۱۳۹۹ است. اما جزئیات این بهبود نیاز به بررسی دارد. شاخص دیگری که در این دوره بهبود نسبی پیدا کرده است، رشد تعداد شاغلان و افزایش نسبت اشتغال است. در بهار ۱۴۰۰ نسبت به فصل مشابه سال قبل، تعداد شاغلان ۳/۱ درصد و نسبت اشتغال ۰/۸ واحد درصد رشد داشته است، در حالی که در کل سال ۱۳۹۹، این شاخص‌ها رشد منفی را تجربه کرده بودند. جزئیات (ترکیب بخشی، جنسیتی، سنی و تحصیلی) رشد بهار ۱۴۰۰، در ادامه بررسی می‌شود.

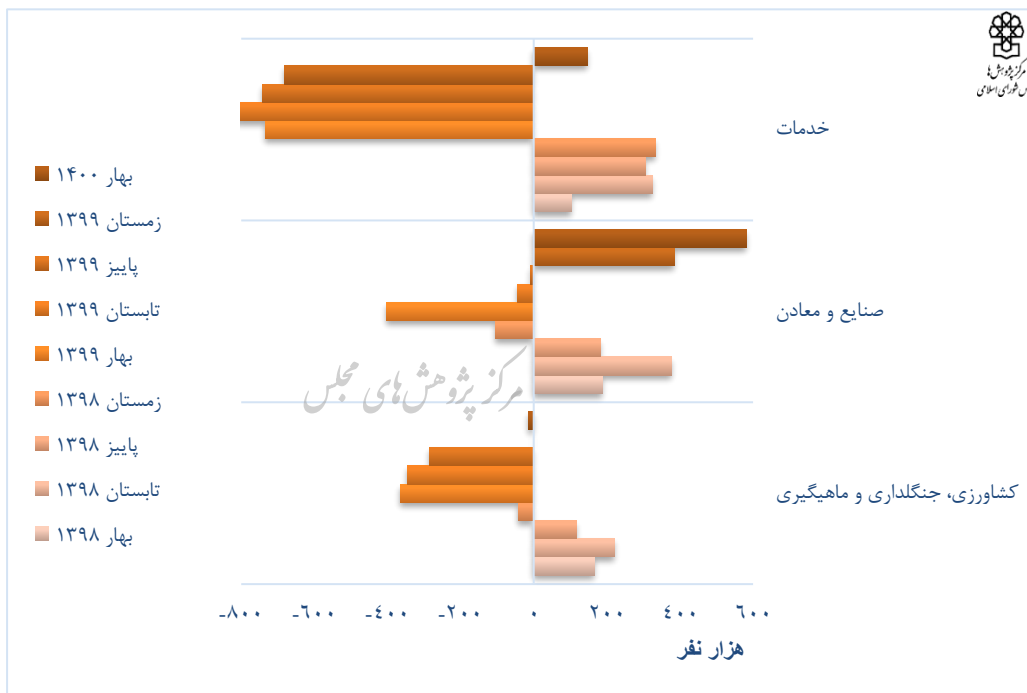
۳-۱. ترکیب بخشی شاغلان

در بهار سال ۱۴۰۰، تعداد شاغلان بخش‌های صنایع و معادن و خدمات رشد چشمگیری نسبت به بهار سال قبل داشته است و این رشد به ترتیب ۸ درصد و ۱/۱۳ درصد بوده است. این در حالی است که در اثر شیوع همه‌گیری، بخش خدمات تا پیش از این فصل، همواره رشد نقطه به نقطه منفی را تحمل کرده بود. بخش صنایع و معادن نیز از زمستان ۱۳۹۹، وارد روند رشد مثبت شده است. اما بخش کشاورزی همچنان رشد منفی دارد و وضعیت اشتغال آن نسبت به بهار سال قبل اندکی نیز بدتر شده است. بررسی بیشتر نشان می‌دهد که عمده رشد صورت گرفته در بخش‌های صنایع و معادن و خدمات

به ترتیب مربوط به زیرگروه‌های ساختمان با ۸ درصد رشد، عمده و خرده‌فروشی با ۱۲ درصد رشد و تعمیر وسایل نقلیه موتوری و موتور سیکلت با ۴/۳ درصد رشد است.

همان‌طور که گفته شد بخش خدمات نسبت به سایر بخش‌ها، بیشترین آسیب را از آغاز همه‌گیری متحمل شده است و بهبود شرایط این بخش در بهار ۱۴۰۰، تنها مقدار اندکی از این آسیب را می‌تواند جبران نماید. همچنین با آنکه در مجموع اشتغال بخش خدمات در بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار سال قبل رشد داشته است، اما تعدادی از زیرگروه‌های بخش خدمات همچنان دارای رشد منفی بالا در تعداد شاغلان هستند که از آن میان می‌توان به زیرگروه آموزش که در نمودار ۸ با نام گروه ۱۰ مشخص شده است، اشاره کرد.

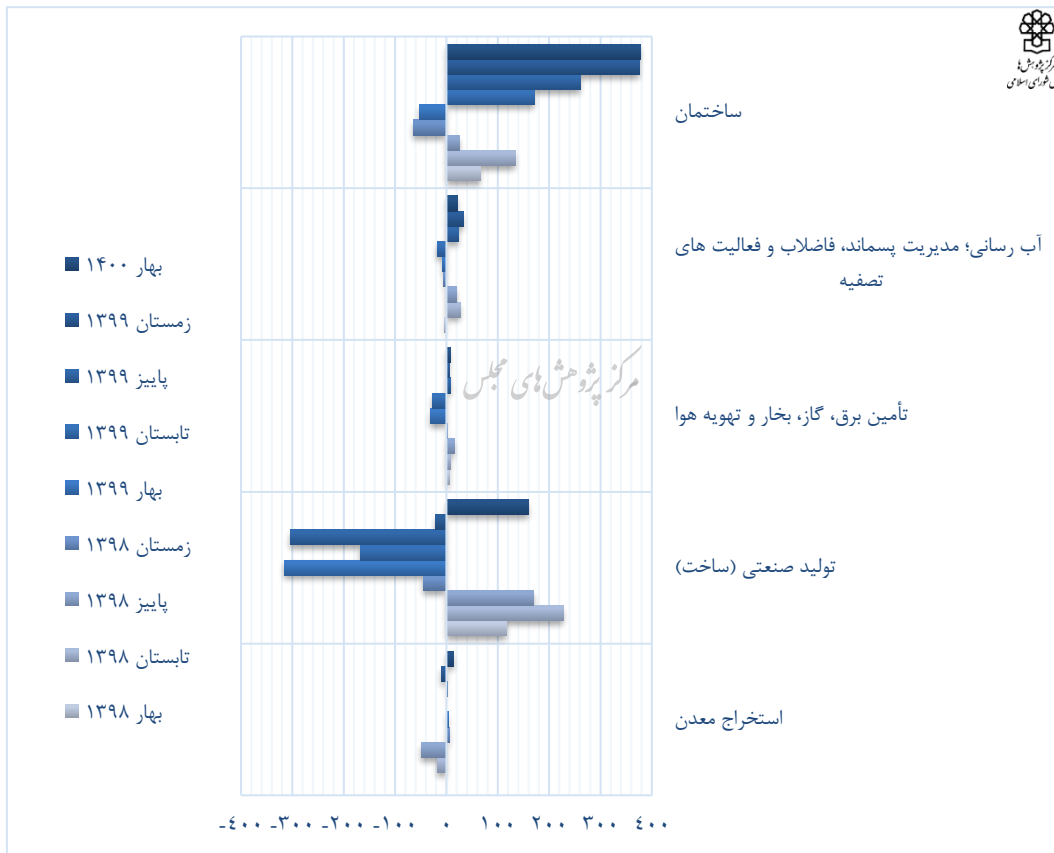
نمودار ۶. تغییرات تعداد شاغلان به تفکیک بخش‌های اقتصادی (هزار نفر)

مأخذ: همان.

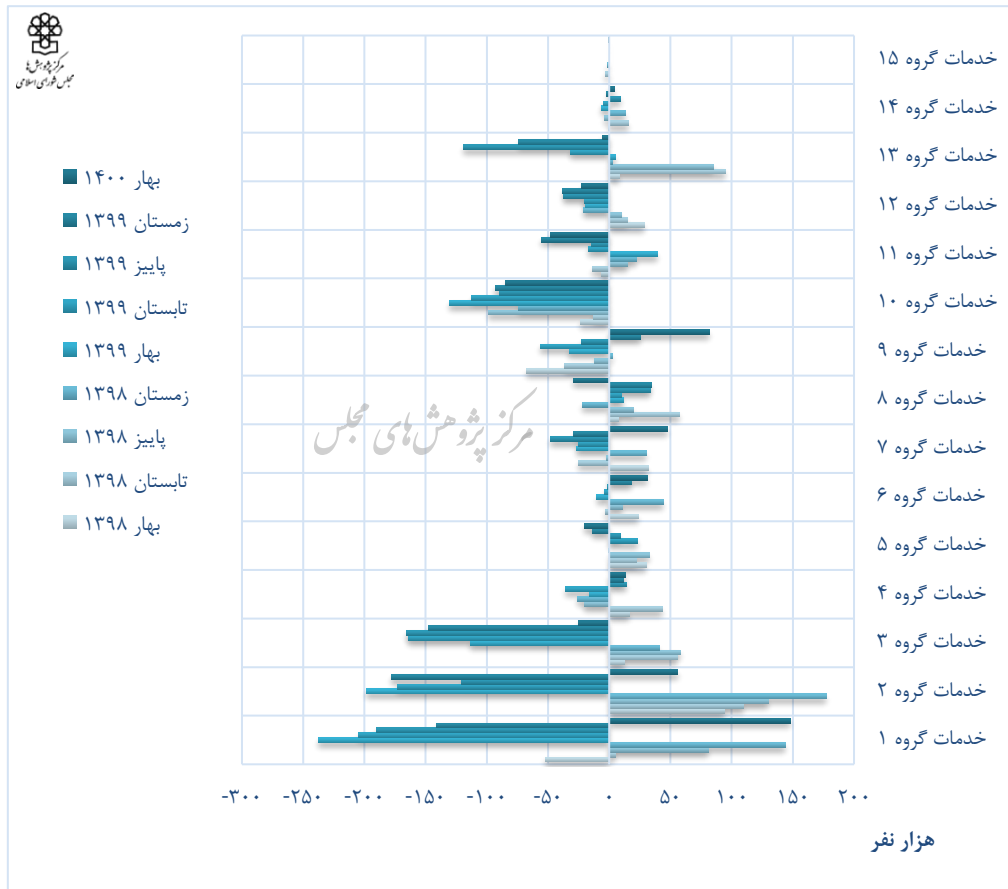

نمودار ۷. تغییرات تعداد شاغلان زیربخش‌های صنایع و معادن (هزار نفر)

مأخذ: همان.

نمودار ۸. تغییرات تعداد شاغلان زیربخش‌های خدمات

مأخذ: همان.

در نمودار فوق منظور از گروه‌های مختلف خدمات به شرح زیر است:

- خدمات گروه ۱: شاغلان عمده و خرده‌فروشی؛ تعمیر وسایل نقلیه موتوری و موتور سیکلت،
- خدمات گروه ۲: شاغلان حمل‌ونقل و انبارداری،
- خدمات گروه ۳: شاغلان فعالیت‌های خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا،
- خدمات گروه ۴: شاغلان اطلاعات و ارتباطات،
- خدمات گروه ۵: فعالیت‌های مالی و بیمه،
- خدمات گروه ۶: فعالیت‌های املاک و مستغلات،
- خدمات گروه ۷: فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی،
- خدمات گروه ۸: فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی،
- خدمات گروه ۹: اداره امور عمومی و دفاع؛ تأمین اجتماعی اجباری،
- خدمات گروه ۱۰: آموزش،
- خدمات گروه ۱۱: فعالیت‌های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی،
- خدمات گروه ۱۲: هنر، سرگرمی و تفریح،
- خدمات گروه ۱۳: سایر فعالیت‌های خدماتی،
- خدمات گروه ۱۴: فعالیت‌های خانوارها به‌عنوان کارفرما، فعالیت‌های تفکیک‌ناپذیر تولید کالاها و خدمات توسط خانوارهای معمولی برای خود مصرفی،
- خدمات گروه ۱۵: فعالیت‌های سازمان‌ها و هیئت‌های برون‌مرزی.

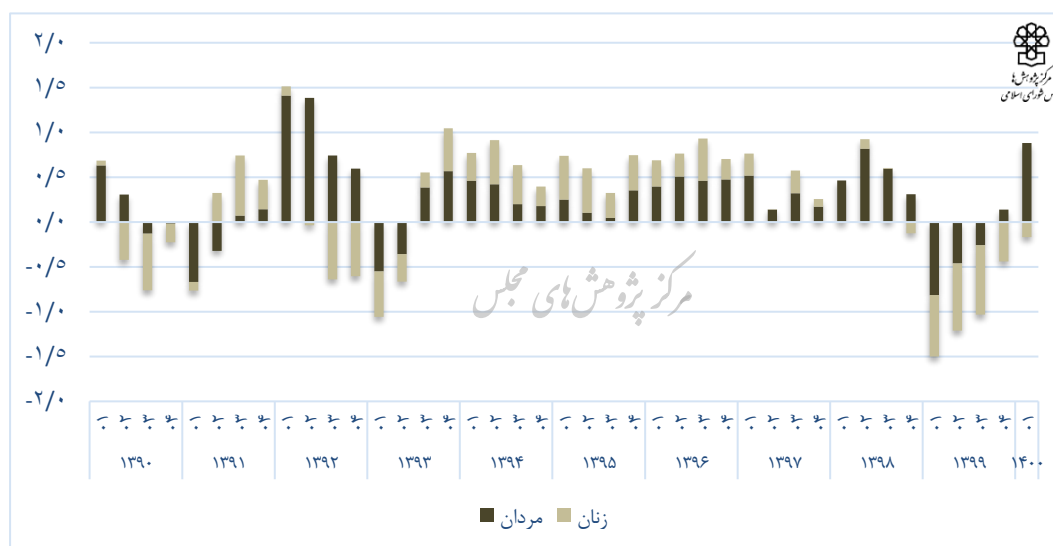

۳-۲. ترکیب جنسیتی شاغلان

همان‌طور که اشاره شد اشتغال زنان نسبت به مردان، آسیب بیشتری را از بیماری کرونا متحمل شد. به طوری که با وجود رشد ۳/۱ درصدی کل شاغلان، جمعیت شاغل زن در بهار ۱۴۰۰ نسبت به فصل مشابه سال قبل، به میزان ۴/۴ درصد کاهش داشته است. در حالی که جمعیت شاغل مرد ۴/۶ درصد رشد مثبت را تجربه کرده است.

علاوه بر این همواره طی سال‌های قبل، سهم اشتغال زنان بسیار کمتر از مردان بوده است و از آغاز این بیماری تاکنون اختلاف سهم اشتغال مردان و زنان شدیدتر از قبل نیز شده است به گونه‌ای که در بهار ۱۴۰۰ سهم زنان از کل اشتغال به ۱۵/۳ درصد رسیده که سهم بسیار پایینی است. نتایج این مقایسه، با توجه به اینکه ۵۰ درصد از جمعیت در سن کار را زنان تشکیل می‌دهند و نرخ بیکاری زنان نیز بیشتر از مردان است، ضرورت توجه و اشتغال‌زایی برای زنان را در سال‌های آتی نشان می‌دهد.

نمودار ۹. سهم زنان و مردان از تغییرات تعداد شاغلان (میلیون نفر)

مأخذ: همان.

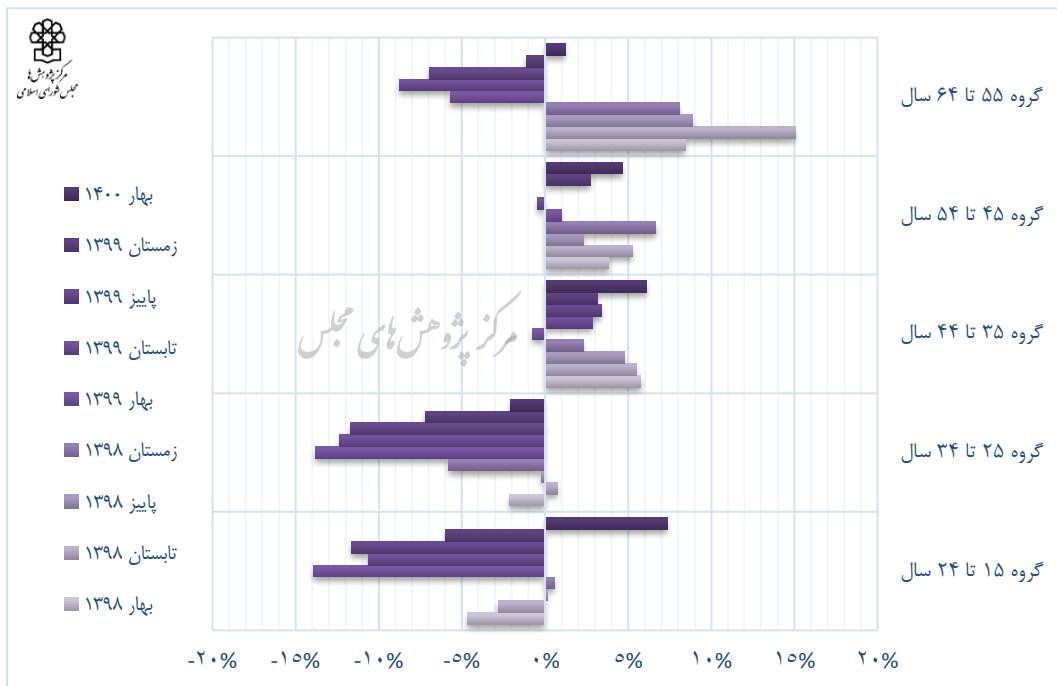
۳-۳. ترکیب سنی شاغلان

آمار و اطلاعات نشان می‌دهد که در بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۹، در بین گروه‌های مختلف سنی تنها شاغلان گروه سنی ۲۵ تا ۳۴ سال (که مناسب‌ترین سن اشتغال است)، رشد منفی داشته است، اما تعداد شاغلان سایر گروه‌های سنی همراستای با کل اشتغال رشد مثبت داشته‌اند.

شواهد نشان می‌دهد که در سطح دنیا، در دوران همه‌گیری کرونا، همواره جوانان بیشترین آسیب را متحمل شده‌اند و با آنکه در بهار ۱۴۰۰، شرایط کلی بازار کار نسبت به بهار سال قبل بهتر شده است، اما آسیب‌پذیری شاغلان جوان همچنان استمرار دارد. تداوم رشد منفی اشتغال جوانان، آثار نامطلوب

اجتماعی و انگیزشی برای جوانان در پی خواهد داشت. علاوه بر این معمولاً شرایط اشتغال و بیکاری جوانان، معیار تعیین‌کننده‌ای برای ادراک جامعه از شرایط بازار کار است و لازم است اتخاذ تدابیر ویژه برای رفع چالش‌های بازار کار این گروه سنی، در اولویت‌های دولت جدید قرار گیرد. از جمله این موارد تقویت و اجرای سیاست‌های فعال بازار کار و افزایش انعطاف در قانون کار با رویکرد افزایش اشتغال‌زایی برای جوانان را می‌توان برشمرد.

نمودار ۱۰. درصد تغییرات جمعیت شاغل به تفکیک گروه سنی

مأخذ: همان.

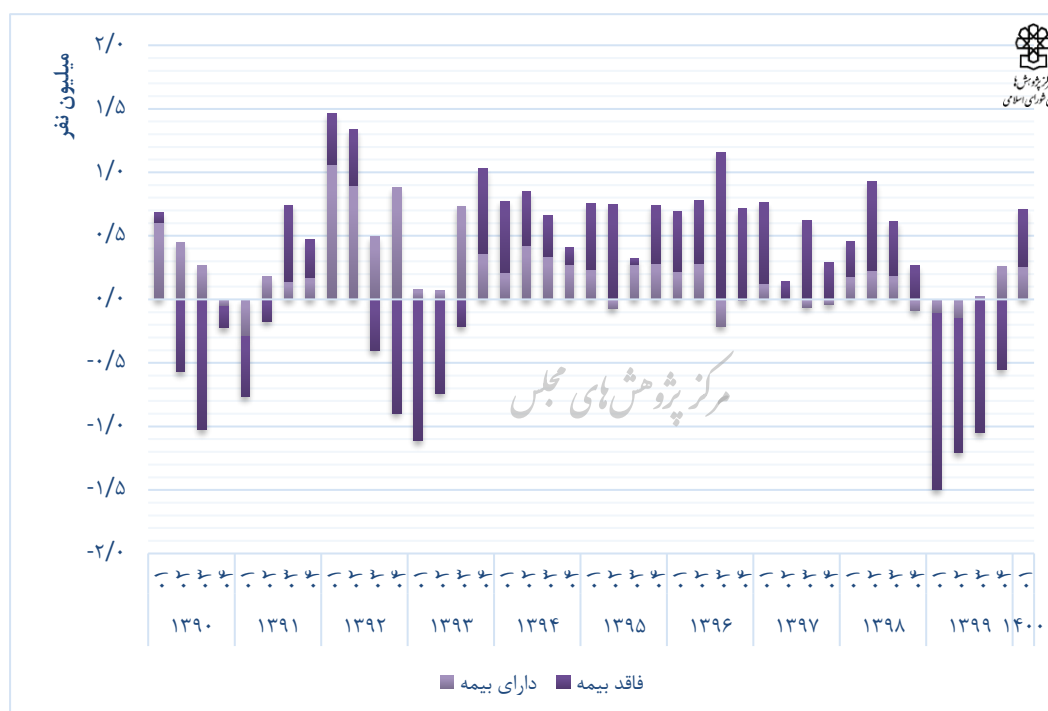
۳-۴. پوشش بیمه شاغلان

۶۰ درصد اشتغال کشور را شاغلان فاقد پوشش بیمه به واسطه شغل تشکیل می‌دهند و بررسی‌ها نشان می‌دهد که با شیوع کرونا شاغلان فاقد بیمه همواره چندین برابر شاغلان دارای بیمه آسیب دیده‌اند. به طوری که شاغلان دارای بیمه از پاییز سال ۱۳۹۹ رشد مثبت نقطه به نقطه را تجربه کردند و شاغلان بدون بیمه در تمام سال ۱۳۹۹ رشد منفی را متحمل شدند.

اما شواهد نشان می‌دهد در بهار ۱۴۰۰ شرایط تغییر کرده است؛ به گونه‌ای که نه تنها شاغلان دارای بیمه رشد مثبت تجربه کردند، بلکه شاغلان بدون بیمه دو برابر شاغلان دارای بیمه افزایش اشتغال داشته‌اند. گرچه این اتفاق پیغام خوبی از وضعیت شاغلان بدون بیمه است، اما این گروه همچنان در معرض آسیب‌پذیری شوک‌های احتمالی هستند و حمایت از شاغلان بدون بیمه نباید نادیده گرفته شود.

نمودار ۱۱. تغییرات تعداد شاغلان به تفکیک پوشش بیمه

مأخذ: همان.

جدول زیر نشان می‌دهد که در بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۹، تعداد شاغلان دارای بیمه ۲۶۰ هزار نفر و شاغلان فاقد بیمه ۴۵۰ هزار نفر افزایش داشته است. همچنین رشد شاغلان دارای بیمه در بهار ۱۴۰۰ در کل بخش‌های اقتصاد در حدود ۲/۷ درصد و برای بخش صنایع و معادن این رقم ۵/۴ درصد و برای بخش کشاورزی ۱۴۸/۸ درصد و در بخش خدمات ۰/۶ درصد است. شاغلان بدون بیمه نیز در بهار ۱۴۰۰ در کل بخش‌های اقتصاد در حدود ۳/۴ درصد رشد داشته و این رقم برای بخش صنعت در حدود ۱۰ درصد، بخش خدمات ۲ درصد است. در بخش کشاورزی شاغلان بدون بیمه کاهش اشتغال رشدی در حدود ۲/۷- داشته است.

جدول ۱. تغییرات پوشش بیمه‌ای جمعیت شاغل در بهار سال ۱۴۰۰ نسبت به بهار سال قبل (نفر)

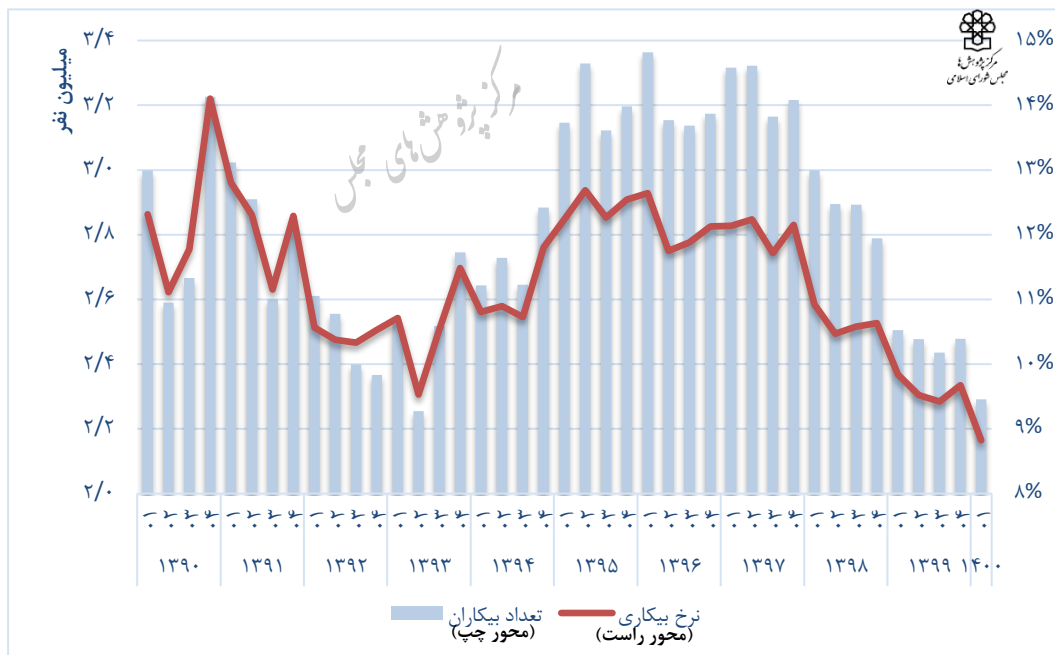
تغییرات نسبت به بهار ۱۳۹۹	تغییرات نسبت به بهار ۱۳۹۸	بهار ۱۴۰۰	بهار ۱۳۹۹	بهار ۱۳۹۸	بخش‌های اقتصادی	عنوان
۱۷۳۱۹۸	۴۸۷۱۶	۳۳۹۳۳۲۰	۳۲۲۰۱۲۲	۳۳۴۴۶۰۴	صنایع و معادن	شاغلان دارای بیمه
۵۲۰۵۲	۵۵۰۹۳	۴۰۳۹۲۲	۳۵۱۸۷۰	۳۴۸۸۲۹	کشاورزی	
۳۴۷۷۲	۴۷۵۳۹	۶۰۵۹۸۶۹	۶۰۲۵۰۹۸	۶۰۱۲۳۳۱	خدمات	
۲۶۰۴۴۴	۱۵۲۸۲۵	۹۸۵۸۵۸۹	۹۵۹۸۱۴۵	۹۷۰۵۷۶۴	کل اشتغال	
۴۰۷۶۷۶	۱۲۸۰۹۵	۴۴۷۴۰۳۰	۴۰۶۶۳۵۷	۴۳۴۵۹۳۵	صنایع و معادن	شاغلان فاقد بیمه
-۶۷۰۹۵	-۴۳۵۰۱۷	۳۸۴۴۶۳۷	۳۹۱۱۷۳۲	۴۲۷۹۶۵۴	کشاورزی	
۱۰۹۸۳۳	-۶۳۱۵۷۲	۵۴۸۶۹۹۰	۵۳۷۷۱۵۷	۶۱۱۸۵۶۲	خدمات	
۴۴۹۶۰۶	-۹۳۹۴۷۳	۱۳۸۰۵۸۹۸	۱۳۳۵۶۲۹۲	۱۴۷۴۵۳۷۱	کل اشتغال	

مأخذ: همان.

۴. وضعیت بیکاری

نرخ بیکاری معیاری جهت نشان دادن ناهماهنگی میان عرضه و تقاضای نیروی کار است و بیشتر بر عرضه نیروی کار استفاده نشده تأکید دارد. با توجه به ارزش تحلیلی قابل توجه نرخ بیکاری و اهمیت آن جهت ارزیابی بازار کار به تحلیل وضعیت آن در ابعاد مختلف در بهار ۱۴۰۰ می‌پردازیم.

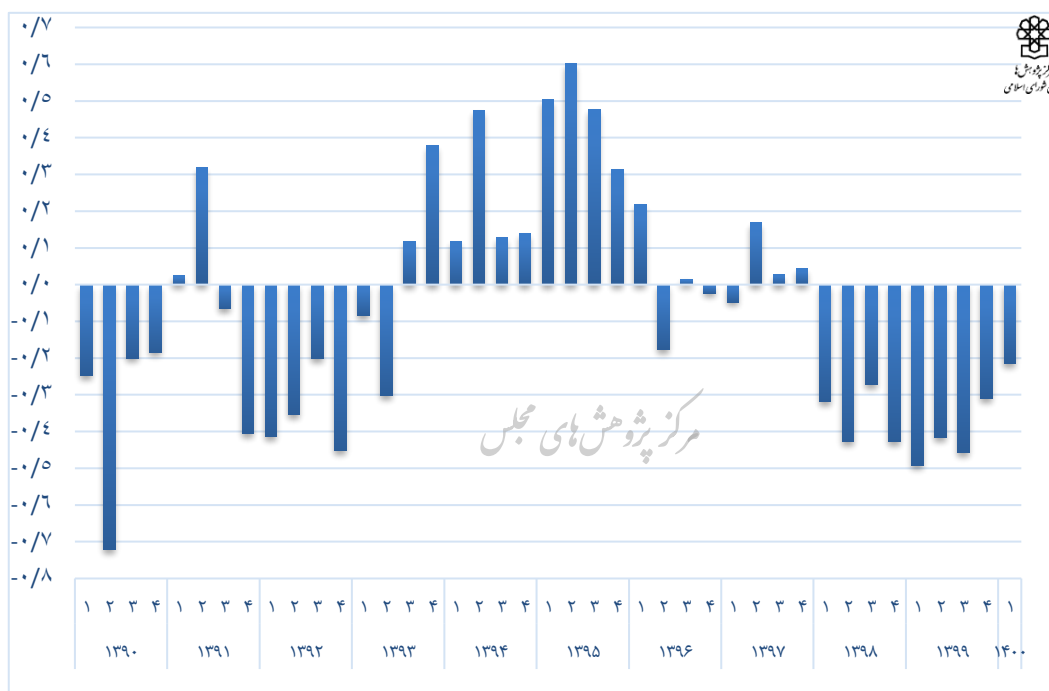
نمودار ۱۲. تعداد بیکاران و نرخ بیکاری کشور

مأخذ: همان.

نمودار ۱۳. تغییرات تعداد بیکاران در هر فصل نسبت به فصل مشابه سال قبل (میلیون نفر)

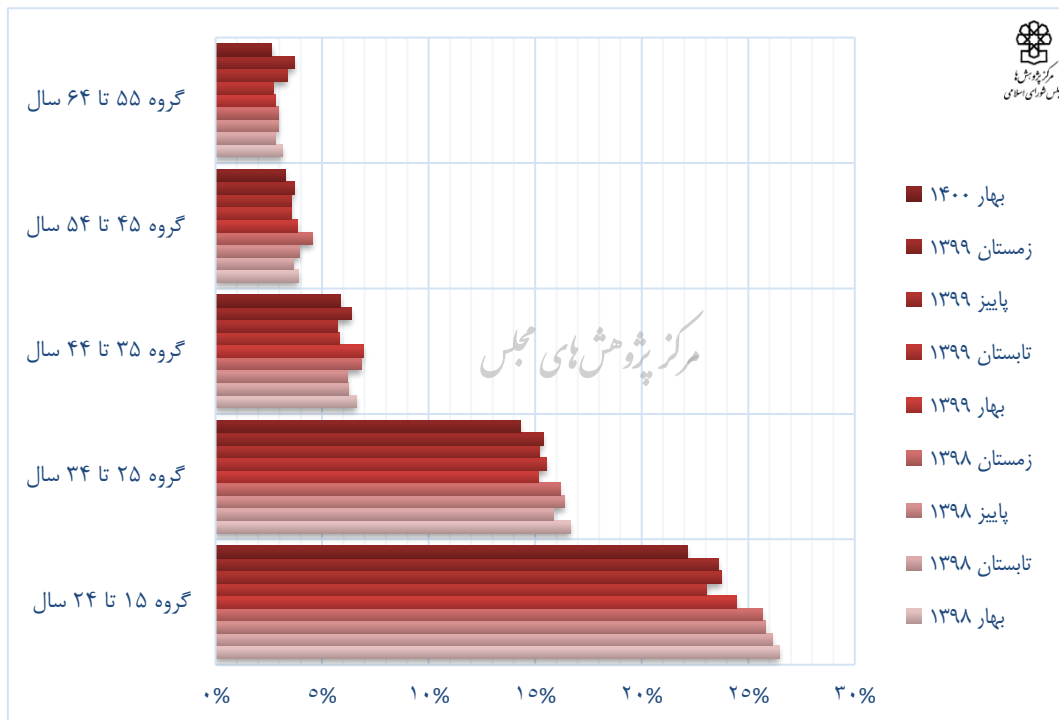

مأخذ: همان.

نمودار ۱۲ نشان می‌دهد که در بهار ۱۴۰۰ نرخ بیکاری به عدد ۸/۸ درصد، یعنی کمترین مقدار در طول تمام سال‌های دهه ۱۳۹۰ و حتی نیمه‌دوم دهه ۱۳۸۰ رسیده است و بهار ۱۴۰۰ در مقایسه با بهار ۱۳۹۹، ۱ واحد درصد کاهش در نرخ بیکاری و ۰/۴ واحد درصد افزایش در نرخ مشارکت داشته است. مشاهده کاهش قابل‌ملاحظه در نرخ بیکاری، ممکن است این‌گونه تداعی کند که بازار کار در وضعیت مناسبی قرار گرفته است و عملکرد قابل‌توجهی در ایجاد اشتغال برای جویندگان کار داشته است، اما بدیهی است که برای تحلیل وضعیت کلی بازار کار باید وضعیت سایر شاخص‌ها و متغیرها خصوصاً نرخ مشارکت در کنار نرخ بیکاری دیده شود.

در ادامه گزارش تغییرات نرخ بیکاری بهار ۱۴۰۰ با جزئیات بیشتری م بررسی شود تا دلایل اصلی کاهش نرخ بیکاری بر حسب ویژگی‌های مختلف تحلیل و تبیین گردد.

نمودار ۱۴. نرخ بیکاری به تفکیک گروه‌های مختلف سنی

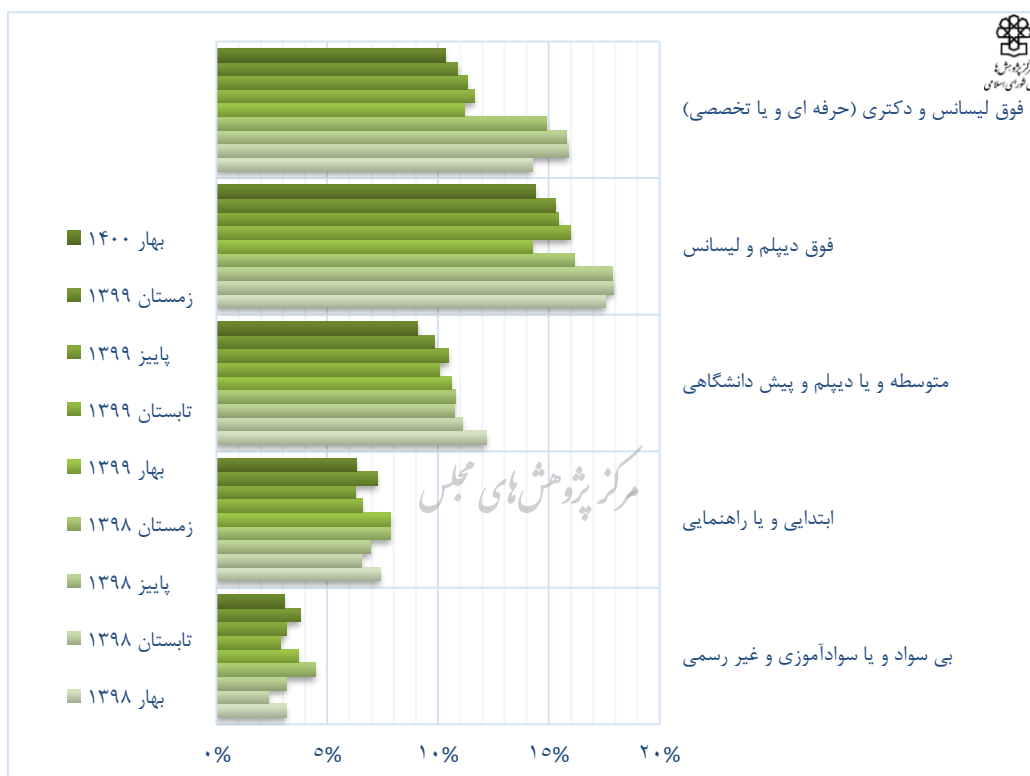

مأخذ: همان.

بررسی نرخ بیکاری به تفکیک گروه‌های مختلف سنی، نشان می‌دهد که بیشترین میزان نرخ بیکاری مربوط به گروه سنی ۱۵ تا ۲۴ ساله است. البته نرخ بیکاری این گروه در بهار ۱۴۰۰ نسبت به سایر گروه‌های سنی کاهش بیشتری یافته است. بنابراین گرچه نرخ بیکاری جوانان ۱۵ تا ۲۴ سال همواره از همه بیشتر بوده اما با سرعت بیشتری هم در حال کاهش است.

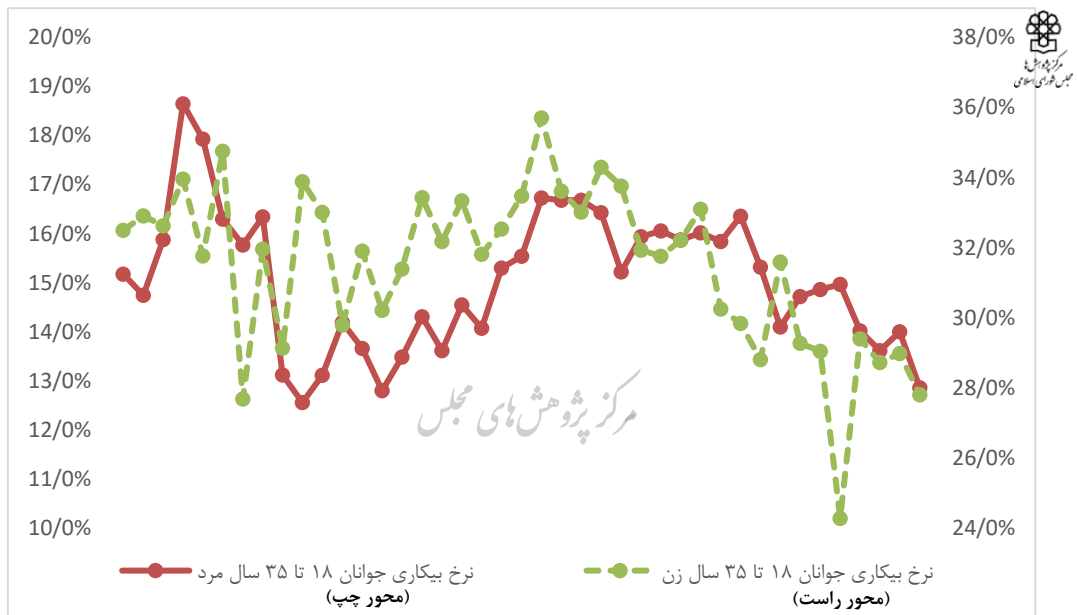
نمودار ۱۵. نرخ بیکاری به تفکیک مقاطع تحصیلی

مأخذ: همان.

بررسی نرخ بیکاری به تفکیک مقاطع تحصیلی، نشان می‌دهد که بیشترین کاهش نرخ بیکاری نسبت به فصل مشابه سال قبل، مربوط به تحصیلکردگان باسواد بدون تحصیلات دانشگاهی بوده است، در حالی که نرخ بیکاری افراد با تحصیلات فوق‌دیپلم و یا لیسانس نسبت به بهار ۱۳۹۹ به میزان ۰/۱ واحد درصد افزایش داشته است. البته نرخ بیکاری افراد با تحصیلات فوق‌دیپلم و لیسانس نسبت به سایر مقاطع تحصیلی همواره در سطح بالاتری قرار داشته است. زیرا در این سطح از سواد، افراد هم مهارت بیشتری نسبت به سطوح پایین‌تر تحصیلی دارند و هم توقعاتشان در مورد ویژگی‌های شغل مورد نظر نسبت به افراد با سطح سواد بالاتر، پایین‌تر است. این دو عامل موجب می‌شود که این گروه از تحصیلکردگان بیشتر از سایر تحصیلکردگان جویای کار باشند. پس بالا بودن نرخ بیکاری این گروه و نیز افزایش نرخ بیکاری آنها در بهار ۱۴۰۰ نسبت به فصل مشابه سال قبل لزوماً وضعیت بدتر این افراد را در مقایسه با سایرین نشان نمی‌دهد.

نمودار ۱۶. نرخ بیکاری جوانان ۱۸ تا ۳۵ سال به تفکیک جنسیت

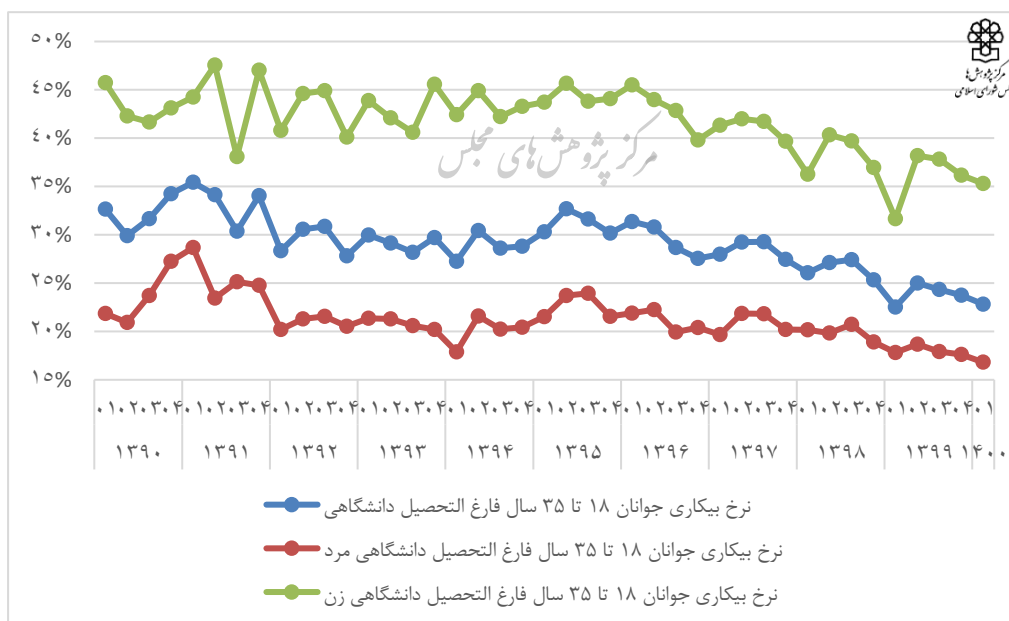

مأخذ: همان.

نمودار ۱۶ نشان می‌دهد که در بین جوانان ۱۸ تا ۳۵ سال، روند نرخ بیکاری زنان در مقایسه با مردان، نوسانات بیشتری دارد و این گویای آن است که زنان این رده سنی در مقایسه با مردان نسبت به جستجوی کار و یا عدم جستجوی کار بیشتر مردد هستند و با هر اتفاقی تصمیم خود را تغییر می‌دهند و میزان تغییرشان از وضعیت بیکار به غیرفعال و یا بالعکس شدیدتر از جوانان ۱۸ تا ۳۵ ساله مرد است. اما نمودار ۱۷ نشان می‌دهد که تفاوت چندانی در میزان و شدت نوسانات نرخ بیکاری تحصیلکردگان فارغ‌التحصیل دانشگاهی زن و مرد وجود ندارد.

نمودار ۱۷. نرخ بیکاری جوانان ۱۸ تا ۳۵ سال فارغ التحصیل دانشگاهی به تفکیک جنسیت

مأخذ: همان.

به طور کلی، ترکیب بیکاران بهار ۱۴۰۰ به این گونه تغییر یافته است که با کاهش تعداد بیکاران مرد و افزایش تعداد بیکاران زن، سهم زنان از جامعه بیکاران افزایش یافته است. همچنین با کاهش کمتر بیکاران بی سواد نسبت به بیکاران باسواد، سهم بیکاران بی سواد نیز از کل بیکاران افزایش یافته است. بیکاران فارغ التحصیل دانشگاهی نیز در بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۹ افزایش یافته اند.

جدول ۲. ترکیب جمعیت بیکار

باسواد	بی سواد	فارغ التحصیل دانشگاهی	جوانان ۱۸-۳۵ سال	زن	مرد	کل	
۲۹۳۸۵۰۶	۶۰۲۳۴	۱۲۱۰۸۳۸	۲۲۳۷۴۶۹	۹۳۷۹۶۶	۲۰۶۰۷۷۴	۲۹۹۸۷۳۹	بهار ۱۳۹۸
۲۴۴۶۴۴۲	۵۸۸۹۴	۹۰۲۴۱۰	۱۷۴۰۶۸۵	۶۰۲۰۷۴	۱۹۰۳۲۶۳	۲۵۰۵۳۳۶	بهار ۱۳۹۹
۲۲۴۴۲۸۹	۴۷۳۱۵	۹۲۴۳۹۴	۱۶۰۸۶۳۲	۶۶۹۳۴۶	۱۶۲۲۲۵۷	۲۲۹۱۶۰۴	بهار ۱۴۰۰
-۶۹۴۲۱۷	-۱۲۹۱۹	-۲۸۶۴۴۴	-۶۲۸۸۳۸	-۲۶۸۶۲۰	-۴۳۸۵۱۶	-۷۰۷۱۳۶	تغییرات بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۸
-۴۹۲۰۶۴	-۱۳۴۰	-۳۰۸۴۲۸	-۴۹۶۷۸۴	-۳۳۵۸۹۲	-۱۵۷۵۱۱	-۴۹۳۴۰۳	تغییرات بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸
-۲۰۲۱۵۴	-۱۱۵۷۹	۲۱۹۸۴	-۱۳۲۰۵۴	۶۷۲۷۳	-۲۸۱۰۰۵	-۲۱۳۷۳۲	تغییرات بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۹

مأخذ: همان.

۴-۱. وضعیت استان‌ها

بررسی سه شاخص اصلی بازار کار شامل نرخ مشارکت، نسبت اشتغال و نرخ بیکاری در بین تمام استان‌ها نشان می‌دهد که وضعیت کلی بازار کار کشور نمی‌تواند گویای شرایط بازار کار هر استان باشد. برای مثال، علی‌رغم کاهش شدید نرخ بیکاری در کل کشور، نرخ بیکاری در تعداد قابل‌توجهی از استان‌ها افزایش یافته است. این استان‌ها عبارتند از: اردبیل، ایلام، خراسان جنوبی، خوزستان، زنجان، سمنان، فارس، کرمان، کرمانشاه، مازندران، مرکزی، هرمزگان و یزد.

در استان یزد و خراسان جنوبی تقریباً نرخ بیکاری دو برابر شده است. این درحالی است که نرخ بیکاری لرستان تقریباً نصف شده است. در استان‌های بوشهر و چهارمحال و بختیاری، خراسان رضوی و کردستان گرچه نرخ بیکاری کاهش داشته، اما نرخ مشارکت نیز پایین آمده است. لذا کاهش نرخ بیکاری این استان‌ها نکته مثبت تلقی نمی‌شود. در خراسان جنوبی گرچه نرخ بیکاری افزایش داشته، اما نرخ مشارکت نیز افزایش داشته است.

به‌طور کلی شرایط بازار کار در استان‌های مختلف، بسیار متفاوت بوده است و به‌عبارتی بازار کار در استان‌ها همگن عمل نکرده است و همین امر اهمیت تصمیم‌گیری و توصیه‌های سیاستی مجزا برای هر استان را دوچندان می‌کند. بدین معنا که یک نسخه واحد نمی‌تواند بیماری بازار کار تمام استان‌ها را درمان کند. هر استان بسته به شرایط پیش روی خود نیاز به راهکار ویژه خود جهت بهبود بازار کار دارد.

جدول ۳. مقایسه وضعیت بازار کار استان‌ها

استان	نرخ مشارکت اقتصادی			نسبت اشتغال			نرخ بیکاری		
	بهار ۱۳۹۸	بهار ۱۳۹۹	بهار ۱۴۰۰	بهار ۱۳۹۸	بهار ۱۳۹۹	بهار ۱۴۰۰	بهار ۱۳۹۸	بهار ۱۳۹۹	بهار ۱۴۰۰
کل کشور	۴۴٫۷	۴۱	۴۱٫۴	۳۹٫۸	۳۶٫۹	۳۷٫۷	۱۰٫۹	۹٫۸	۸٫۸
آذربایجان شرقی	۴۴٫۳	۴۲٫۷	۴۳٫۲	۳۹٫۷	۳۸٫۸	۴۰	۱۰٫۳	۹	۷٫۴
آذربایجان غربی	۴۶٫۸	۴۲٫۳	۴۵	۴۱٫۸	۳۷٫۱	۴۰٫۵	۱۰٫۷	۱۲٫۱	۱۰٫۲
اردبیل	۴۸٫۶	۴۳٫۶	۴۷٫۵	۴۴٫۱	۴۱	۴۳٫۳	۹٫۲	۶	۸٫۹
اصفهان	۴۶٫۲	۴۱٫۲	۴۲٫۱	۴۱٫۲	۳۶٫۳	۳۸٫۴	۱۰٫۸	۱۱٫۹	۸٫۹
البرز	۴۴٫۱	۳۹٫۴	۳۹٫۷	۳۷٫۹	۳۴٫۶	۳۵٫۵	۱۴٫۱	۱۲٫۳	۱۰٫۶
ایلام	۳۹٫۷	۳۴٫۱	۳۴٫۵	۳۶	۳۱٫۹	۳۱٫۵	۹٫۴	۶٫۵	۸٫۵
بوشهر	۴۱٫۶	۳۷٫۶	۳۶٫۸	۳۷٫۷	۳۳٫۹	۳۳٫۹	۹٫۴	۹٫۸	۷٫۸
تهران	۴۳٫۲	۴۰٫۳	۴۰٫۷	۳۸٫۸	۳۶٫۸	۳۸٫۱	۱۰٫۲	۸٫۸	۶٫۳
چهارمحال و بختیاری	۴۳٫۹	۴۴٫۷	۴۳٫۱	۳۶٫۵	۳۶٫۲	۳۷٫۳	۱۶٫۹	۱۹٫۱	۱۳٫۴
خراسان جنوبی	۴۶٫۲	۴۱	۴۳٫۲	۴۲٫۲	۳۹٫۴	۴۰	۸٫۷	۴	۷٫۳
خراسان رضوی	۴۵٫۳	۴۲٫۷	۴۰٫۵	۴۱	۳۹٫۷	۳۷٫۸	۹٫۴	۷	۶٫۸
خراسان شمالی	۴۹٫۸	۴۴٫۳	۴۴٫۲	۴۵٫۸	۳۹	۴۰٫۵	۸	۱۲	۸٫۵
خوزستان	۴۴٫۱	۴۰٫۲	۳۹٫۷	۳۶٫۹	۳۵٫۲	۳۴٫۵	۱۶٫۳	۱۲٫۴	۱۳٫۱
زنجان	۴۸٫۶	۴۴٫۸	۴۶٫۴	۴۴٫۵	۴۱٫۹	۴۳٫۲	۸٫۴	۶٫۶	۶٫۷
سمنان	۴۰٫۹	۳۸	۳۷٫۱	۳۷٫۵	۳۴٫۹	۳۴	۸٫۳	۸٫۱	۸٫۵
سیستان و بلوچستان	۴۰	۳۳٫۴	۳۴٫۷	۳۴٫۵	۲۹٫۱	۳۱٫۲	۱۳٫۸	۱۳٫۱	۱۰٫۲
فارس	۴۲٫۹	۳۷٫۹	۳۷٫۶	۳۹٫۹	۳۵٫۴	۳۴٫۶	۷٫۱	۶٫۶	۸
قزوین	۴۶٫۵	۴۲٫۹	۴۴٫۴	۴۱٫۵	۳۹	۴۱٫۲	۱۰٫۸	۹٫۱	۷٫۱
قم	۳۹٫۸	۳۷٫۲	۳۷٫۷	۳۵٫۷	۳۳٫۳	۳۳٫۹	۱۰٫۳	۱۰٫۴	۱۰٫۱
کردستان	۴۸	۴۴٫۴	۴۲٫۴	۴۱٫۹	۳۸٫۶	۳۸٫۲	۱۲٫۷	۱۲٫۹	۹٫۹
کرمان	۴۲٫۲	۳۹٫۱	۴۰٫۲	۳۷	۳۵٫۱	۳۵٫۶	۱۲٫۲	۱۰٫۱	۱۱٫۴
کرمانشاه	۴۷٫۹	۴۳٫۱	۴۴٫۶	۴۰٫۸	۳۷٫۲	۳۸٫۱	۱۴٫۸	۱۳٫۸	۱۴٫۷
کهگیلویه و بویراحمد	۴۰٫۶	۳۵٫۷	۳۳٫۳	۳۵٫۹	۳۱٫۲	۳۰٫۶	۱۱٫۷	۱۲٫۶	۸٫۲
گلستان	۴۳٫۱	۴۰٫۴	۳۷٫۵	۳۸٫۳	۳۶٫۴	۳۴٫۷	۱۱٫۱	۱۰	۷٫۴
گیلان	۵۱٫۸	۴۵٫۲	۴۶٫۸	۴۷٫۵	۴۱٫۱	۴۳٫۲	۸٫۳	۹	۷٫۵
لرستان	۴۰٫۷	۳۹٫۴	۴۳٫۱	۳۴٫۱	۳۱٫۱	۳۸٫۳	۱۶٫۳	۲۱	۱۱
مازندران	۴۸٫۱	۴۴٫۱	۴۵	۴۳٫۶	۴۱٫۴	۴۱٫۷	۹٫۵	۶٫۲	۷٫۴
مرکزی	۳۷٫۵	۳۵٫۸	۳۵٫۶	۳۴٫۳	۳۳٫۴	۳۲٫۸	۸٫۴	۶٫۵	۷٫۹
هرمزگان	۴۹٫۶	۴۶٫۱	۴۵٫۲	۴۱٫۶	۴۰٫۴	۳۷٫۷	۱۶٫۲	۱۲٫۵	۱۶٫۶
همدان	۴۸٫۱	۴۳٫۸	۴۲٫۴	۴۵٫۱	۴۰٫۴	۴۰	۶٫۲	۷٫۸	۵٫۶
یزد	۴۶٫۱	۴۱	۴۹٫۶	۴۰٫۳	۳۷٫۹	۴۲٫۷	۱۲٫۷	۷٫۶	۱۴

مأخذ: چکیده نتایج طرح آمارگیری نیروی کار.

۵. تحلیل متغیرهای جریان

افزایش جریان از شاغل و بیکار به سمت غیرفعال گویای پیامی منفی در مورد بازار کار یک کشور است. زیرا نیروی کار اگر حتی بیکار باشد، از غیرفعال بودن بهتر است؛ زیرا به صورت عامیانه بیکار کسی است که دوست دارد کار کند و به صورت فعال به دنبال کار گشته، حال آنکه کسانی که در خانه نشسته‌اند، کار نمی‌کنند و به دنبال کار هم نمی‌گردند غیرفعال نامیده می‌شوند. این افراد بیرون از دایره مشارکت اقتصادی قرار می‌گیرند. در بهار ۱۴۰۰ جریان از شاغل و بیکار به غیرفعال به ترتیب ۳ و ۱۴/۳ واحد درصد نسبت به بهار سال قبل کاهش یافته است. در حالی که در بهار ۱۳۹۹ این دو جریان به ترتیب ۱۱/۹ و ۱۱/۶ واحد درصد نسبت به بهار ۱۳۹۸ افزایش یافته بود.

در مقابل افزایش جریان از غیرفعال به هریک از وضعیت‌های شاغل و بیکار پیغام مثبتی در مورد بازار کار کشور تلقی می‌شود. در بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸، جریان از وضعیت غیرفعال به وضعیت‌های شاغل و بیکار به ترتیب ۲/۲ و ۱/۲ واحد درصد کاسته شده است. حال آنکه در بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۹، این نسبت‌ها به ترتیب ۱۷/۷ و ۰/۸ واحد درصد افزایش را نشان می‌دهد.

جدول ۴. جریانات نیروی کار (درصد)

بهار سال ۱۳۹۷ به بهار ۱۳۹۸	بهار سال ۱۳۹۸ به بهار ۱۳۹۹			بهار سال ۱۳۹۹ به بهار ۱۴۰۰			بیکار	شاغل	غیرفعال
	بیکار	شاغل	غیرفعال	بیکار	شاغل	غیرفعال			
۳۵,۹	۳۹,۱	۲۴,۹	۳۲,۵	۳۱	۳۶,۵	۳۳,۵	۴۴,۳	۲۲,۲	۲۲,۲
۳,۳	۸۶,۶	۱,۱	۳,۸	۸۳,۲	۱۳	۲,۹	۸۷,۱	۱۰	۱۰
۲,۵	۶,۹	۹۰,۶	۱,۳	۴,۷	۹۴	۲,۱	۶,۴	۹۱,۵	۹۱,۵

مأخذ: محاسبات محقق از داده‌های خام طرح آمارگیری نیروی کار.

۵-۱. تحلیل تغییرات بخشی آمارهای جریان

در بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۹، در بخش‌های مختلف اقتصادی شامل کشاورزی، صنایع و معادن و خدمات جریان از شاغل به غیرشاغل (بیکار و غیرفعال) کاهش یافته است و ثبات شاغلان در هر سه بخش افزایش یافته است. اما ثبات اشتغال در بخش خدمات در مقایسه با دو بخش دیگر بیشتر بوده است. همچنین در بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۹، در بخش صنایع و معادن در مقایسه با دو بخش دیگر درصد بیشتری از شاغلان، بیکار شده‌اند و در بخش کشاورزی در مقایسه با دو بخش دیگر، درصد بیشتری از شاغلان بهار ۱۳۹۹ در بهار ۱۴۰۰ غیرفعال شده‌اند.

جدول ۵. جریانات نیروی کار به تفکیک بخش‌های اقتصادی (درصد)

خدمات	صنایع و معادن	کشاورزی	زمان	جریان نیروی کار
۸۰/۵٪	۷۲/۰٪	۷۵/۶٪	بهار ۱۳۹۸	شاغل به شاغل (در همان بخش)
۷۷/۶٪	۷۱/۷٪	۷۲/۱٪	بهار ۱۳۹۹	
۸۰/۸٪	۷۴/۷٪	۷۴/۵٪	بهار ۱۴۰۰	
۷/۹٪	۱۳/۶٪	۷/۸٪	بهار ۱۳۹۸	شاغل به شاغل (در بخش دیگر)
۷/۴٪	۱۰/۴٪	۸/۲٪	بهار ۱۳۹۹	
۷/۹٪	۱۱/۷٪	۹/۵٪	بهار ۱۴۰۰	
۳/۲٪	۴/۶٪	۱/۷٪	بهار ۱۳۹۸	شاغل به بیکار
۳/۷٪	۵/۱٪	۲/۱٪	بهار ۱۳۹۹	
۲/۶٪	۳/۹٪	۲/۱٪	بهار ۱۴۰۰	
۸/۳٪	۹/۹٪	۱۴/۹٪	بهار ۱۳۹۸	شاغل به غورفعال
۱۱/۳٪	۱۲/۸٪	۱۷/۵٪	بهار ۱۳۹۹	
۸/۷٪	۹/۷٪	۱۳/۹٪	بهار ۱۴۰۰	

مأخذ: همان.

۲-۵. تحلیل تغییرات بیمه‌ای آمارهای جریان

جدول زیر نشان می‌دهد که در بهار ۱۴۰۰ در مقایسه با بهار ۱۳۹۹، درصد بیشتری از شاغلان دارای بیمه در مقایسه با شاغلان بدون بیمه، شاغل مانده‌اند و به عبارتی شاغلان تحت پوشش بیمه به واسطه شغل از ثبات بیشتری در بازار کار برخوردار هستند. همان‌طور که در جدول زیر مشاهده می‌شود جریانات از شاغل به بیکار و غیرفعال در شاغلان تحت پوشش بیمه بسیار کمتر از شاغلان بدون بیمه است. و در همین دوره، جریان شاغل به غیرفعال در شاغلان بدون بیمه، تقریباً دو برابر این جریان در شاغلان دارای بیمه است. این مطالب آسیب‌پذیری شاغلان بدون بیمه نسبت به شاغلان دارای بیمه را نشان می‌دهد و لازم است تا این مهم مورد توجه سیاستگذاران قرار گیرد.

جدول ۶. تغییرات آمارهای جریان اشتغال به تفکیک پوشش و عدم پوشش بیمه به واسطه شغل (درصد)

عدم پوشش بیمه			تحت پوشش بیمه			بهار
شاغل به شاغل	شاغل به بیکار	شاغل به غیرفعال	شاغل به شاغل	شاغل به بیکار	شاغل به غیرفعال	
۸۲,۸	۳,۸	۱۳,۴	۹۱,۹	۲,۶	۵,۵	بهار ۱۳۹۸
۷۷,۶	۴,۷	۱۷,۸	۹۱,۶	۲,۵	۵,۹	بهار ۱۳۹۹
۸۳,۳	۳,۶	۱۳	۹۲,۴	۱,۸	۵,۸	بهار ۱۴۰۰

مأخذ: همان.

جدول زیر نشان می‌دهد که در بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۹، درصد افزایش ثبات شغلی (اشتغال در همان بخش) در دو بخش خدمات و صنعت در شاغلان بدون بیمه نسبت به شاغلان دارای بیمه بیشتر است. اما جریان شاغل به شاغل (در بخش دیگر) در دو گروه شاغلان دارای بیمه و بدون بیمه در هر سه بخش اقتصادی افزایش یافته است.

در بهار ۱۴۰۰ در مقایسه با بهار ۱۳۹۹، جریان شاغل به بیکار در شاغلان دارای بیمه و فاقد بیمه بخش‌های اقتصادی کاهش یافته است. اما جریان شاغل به غیرفعال در شاغلان بدون بیمه بخش خدمات، در حدود ۷ واحد درصد افزایش را نشان می‌دهد.

جدول ۷. متغیرهای جریان از اشتغال به تفکک سه بخش عمده اقتصادی و پوشش بیمه (درصد)

شاغل به غیرفعال		شاغل به بیکار		شاغل به شاغل در بخش دیگر		شاغل به شاغل در همان بخش		تحت پوشش بیمه درمانی	کشاورزی
		بهار ۱۴۰۰	بهار ۱۳۹۹	بهار ۱۴۰۰	بهار ۱۳۹۹	بهار ۱۴۰۰	بهار ۱۳۹۹		
۴,۳	۷,۱	۰,۴	۱,۹	۱۴	۱۲,۶	۸۱,۳	۷۸,۵	تحت پوشش بیمه درمانی	کشاورزی
۱۴,۸	۱۸,۴	۲,۲	۲,۱	۹,۱	۷,۸	۷۳,۹	۷۱,۶	عدم پوشش بیمه درمانی	
۵	۵	۲,۳	۳,۵	۱۱,۱	۸,۴	۸۱,۷	۸۳,۱	تحت پوشش بیمه درمانی	صنایع و معادن
۱۳,۲	۱۸,۸	۵,۱	۶,۳	۱۲,۲	۱۱,۹	۶۹,۶	۶۲,۹	عدم پوشش بیمه درمانی	
۶,۳	۶,۳	۱,۷	۱,۹	۶,۵	۴,۷	۸۵,۶	۸۷	تحت پوشش بیمه درمانی	خدمات
۱۱,۵	۴,۱۶	۳,۶	۵,۴	۹,۴	۸,۶	۷۵,۴	۶۸,۲	عدم پوشش بیمه درمانی	

مأخذ: همان.

۳-۵. تحلیل تغییرات جنسیتی آمارهای جریان

جدول زیر نشان می‌دهد که در بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۹، پایداری اشتغال مردان بیشتر از زنان است. اما جریان شاغل به غیرفعال و بیکار به غیرفعال در زنان بسیار بیشتر از مردان است. البته هر چند درصد شاغل به غیرفعال و بیکار به غیرفعال در زنان در بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۹ کاهش یافته است، اما همچنان زنان در وضعیت بدتری نسبت به مردان قرار دارند و بهبود این شرایط، مستلزم توجه و سیاستگذاری خاص در این خصوص است.

جدول ۸. متغیرهای جریان از اشتغال به تفکیک جنسیت (درصد)

بهار ۱۳۹۹ به بهار ۱۴۰۰			بهار ۱۳۹۸ به بهار ۱۳۹۹			جنسیت	شاغل
غیرفعال	بیکار	شاغل	غیرفعال	بیکار	شاغل		
۶,۲	۳	۹۰,۸	۸	۴,۲	۸۷,۸	مرد	شاغل
۳۰,۴	۲,۱	۶۷,۴	۳۵,۱	۱,۹	۶۳	زن	
۱۳,۸	۳۳	۵۳,۲	۲۵,۴	۳۴,۸	۳۹,۸	مرد	بیکار
۵۰,۲	۳۵,۴	۱۴,۵	۶۱,۷	۲۷,۴	۱۰,۸	زن	
۸۱,۷	۴	۱۴,۳	۸۸,۵	۲,۳	۹,۲	مرد	غیرفعال
۹۵,۱	۱,۴	۳,۵	۹۵,۹	۰,۹	۳,۲	زن	

مأخذ: همان.

جدول زیر نشان می‌دهد که پایداری شغلی (شاغل در همان بخش) در مردان و زنان در تمامی بخش‌های اقتصادی در بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۹ افزایش یافته است و آمار جریان شاغل به شاغل (در بخش دیگر) نیز در تمامی بخش‌های اقتصادی در گروه مردان و زنان، افزایش را نشان می‌دهد. آمار جریان شاغل به بیکار زنان در بخش صنعت و معدن در بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۹، افزایش شدیدی را نشان می‌دهد، ولی آمار جریان شاغل به غیرفعال در دو گروه زنان و مردان در تمامی بخش‌های اقتصادی کاهش داشته است.

جدول ۹. متغیرهای جریان از اشتغال به تفکیک سه بخش عمده اقتصادی و جنسیت (درصد)

شاغل به شاغل		شاغل به بیکار		شاغل به شاغل در بخش دیگر		شاغل به شاغل در همان بخش		جنسیت	شاغل
بهار ۱۴۰۰	بهار ۱۳۹۹	بهار ۱۴۰۰	بهار ۱۳۹۹	بهار ۱۴۰۰	بهار ۱۳۹۹	بهار ۱۴۰۰	بهار ۱۳۹۹		
۸	۹,۹	۲,۴	۲,۶	۱۱,۱	۱۰,۱	۷۸,۴	۷۷,۴	مرد	کشاورزی
۴۲,۹	۴۵,۵	۰,۴	۰,۴	۱,۵	۱,۳	۵۵,۲	۵۲,۷	زن	
۵,۴	۶,۴	۴,۱	۵,۸	۱۲,۶	۱۱,۶	۷۷,۹	۷۶,۱	مرد	صنایع و معادن
۴۲,۱	۴۹,۲	۲,۴	۰,۸	۵,۱	۳,۳	۵۰,۴	۴۶,۶	زن	
۶	۸,۳	۲,۶	۳,۸	۹,۱	۸,۹	۸۲,۲	۷۹	مرد	خدمات
۲۱	۲۳,۸	۲,۶	۳,۱	۲,۲	۱,۲	۷۴,۲	۷۱,۹	زن	

مأخذ: همان.

جمع‌بندی

نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد با عبور از شوک شیوع ویروس کرونا، وضعیت بازار کار در بهار ۱۴۰۰ بهبود قابل‌ملاحظه‌ای نسبت به بهار ۱۳۹۹ داشته است. این بهبود در تمام شاخص‌های اصلی بازار کار از جمله نرخ مشارکت، نسبت اشتغال و نرخ بیکاری مشاهده می‌شود. اشتغال بخش‌های صنایع و معادن و خدمات بهبود قابل‌ملاحظه‌ای داشته، اما اشتغال کشاورزی کاهش اندکی داشته است. دلیل عمده افزایش اشتغال بخش صنایع و معادن مربوط به رشد بخش ساختمان و عمده رشد اشتغال بخش خدمات مربوط به گروه عمده و خرده‌فروشی؛ تعمیر وسایل نقلیه موتوری و موتورسیکلت است.

همچنین در بهار ۱۴۰۰ اشتغال زنان کاهشی و همچنان آسیب‌پذیر بوده و نیازمند توجه است. درحالی که اشتغال مردان رشد ۴/۶ درصدی پیدا کرده است. کاهش بیکاری مشاهده شده در کل اقتصاد نیز به دلیل کاهش بیکاری مردان است؛ زیرا بیکاری زنان افزایش ۱۱/۲ واحد درصدی نسبت به زمان اوج کرونا پیدا کرده است. گرچه نرخ بیکاری کاهش یافته، اما کیفیت این کاهش چندان مطلوب نیست، زیرا شاهد افزایش ۲/۹ واحد درصدی نرخ بیکاری تحصیلکردگان دانشگاهی هستیم. کیفیت افزایش اشتغال هم با مشاهده کاهش ۲/۱ درصدی اشتغال جوانان ۲۵ تا ۳۴ ساله در کنار رشد ۳/۱ درصدی کل شاغلان در این فصل قابل تأمل است.

مع‌الوصف علی‌رغم بهبود قابل‌توجه بازار کار در بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۹ گروه‌هایی وجود دارند که بهبود شرایط آنها، مستلزم توجه و سیاست‌گذاری خاص آن حوزه است. از جمله این گروه‌ها می‌توان به تحصیلکردگان، جوانان ۲۵ تا ۳۴ ساله، زنان، شاغلان فاقد پوشش بیمه به‌واسطه شغل، شاغلان بخش‌های کشاورزی و آموزش و نیز جمعیت فعال بی‌سواد اشاره کرد. البته شایان ذکر است، با توجه به شرایط متفاوت هر استان، نیاز است گروه‌های آسیب‌پذیر بازار کار هر استان جداگانه شناسایی شوند و مورد حمایت و توجه مسئولان آن استان قرار گیرند.